

MAPOVÁNÍ POROSTŮ BOLŠEVNÍKU VELKOLEPÉHO V LIBERECKÉM KRAJI V ROCE 2025

Ing. Bc. Vítězslav Prchal



Zhotovitel: Ing. Bc. Vítězslav Prchal
Hluboká 114
468 22 Železný Brod
IČO 02147955
prchal.vitezslav@arboriculture.cz
+420 720 131 483
www.arboriculture.cz

Zadavatel: Liberecký kraj
U Jezu 642/2a
460 01 Liberec
IČO 70891508

1. Úvod

Projekt „Mapování porostů bolševníku velkolepého v Libereckém kraji v roce 2025“ byl realizován na základě objednávky Libereckého kraje. Projekt navazuje na mapování a likvidaci bolševníku na Železnobrodsku, které probíhalo v roce 2023. A od roku 2025 bylo mapování rozšířeno na celé území Libereckého kraje.

2. Cíle projektu

2.1. Mapování výskytu

Provést mapování výskytu bolševníku na plochách vyznačených v mapové příloze smlouvy o dílo. Jedná se o plochy, na kterých byl výskyt zjištěn v minulosti. Dále provést průzkum na plochách v okolí zaznamenaného výskytu a na plochách s vysokým potenciálem výskytu (např. úseky toků pod lokalitou s výskytem).

2.2. Návrh zásahu

Na základě zjištěného výskytu provést ve spolupráci se zadavatel návrh zásahu pro každou lokalitu.

2.3. Kontrola úspěšnosti zásahu

Na plochách se zjištěným výskytem provést ke konci vegetační sezóny kontrolu úspěšnosti likvidace rostlin. Dle situace doporučit další postup.

3. Metodika

Metoda mapování a likvidace byla zpracována v souladu se standardem péče o přírodu a krajinu AOPK ČR *Likvidace vybraných invazních druhů rostlin* (SPPK D02 007:2016), dále jen „standard“.

3.1. Mapování

Terénní mapování výskytu bolševníku velkolepého bylo realizováno systematickým průzkumem předem vytipovaných lokalit v rámci území Libereckého kraje. Průzkum probíhal pěším pochůzkovým šetřením s vizuální identifikací jedinců a porostů včetně rozlišení fenologického stavu a přibližného rozsahu populace. Každý zjištěný výskyt byl georeferencován v terénu pomocí mobilní aplikace QField (napojené na projekt QGIS), kde byly zaznamenány atributové údaje (např. hustota, vývojová fáze, vlastník pozemku). Pokud to bylo žádoucí pro usnadnění následné likvidace byly jednotlivé rostliny označeny reflexním sprejem. Metodika umožňuje přesnou prostorovou evidenci, opakovatelnost monitoringu v dalších letech a efektivní návaznost na plánování a kontrolu managementových opatření.

Do mapové aplikace byly zaznamenávány buď jednotlivé rostliny nebo v případě většího výskytu plochy kategorizované dle odhadované hustoty na m²:

kategorie dle hustoty	počet rostlin/m ²
1	0,1-1
2	2-10
3	11-50



hustota rostlin
11-50 ks/m²



hustota rostlin
2-10 ks/m²



hustota rostlin
0,1-1 ks/m²

Výstupem jsou geoprostorová data ve formátu .shp a mapové kompozice ve formátu PDF. Součástí mapování je rovněž fotodokumentace lokalit s potvrzeným výskytem bolševníku.

3.2. Likvidace

Bolševník velkolepý patří mezi rizikové nebezpečné druhy (druhovská skupina BL1 dle standardu), u kterých je vyžadována kompletní eradikace na území ČR. K tomuto požadavku byl přizpůsoben i zásah. Management byl předpokládán nejen na lokalitách cenných pro ochranu přírody (zvláště chráněné území, ÚSES, výskyt zvláště chráněných a ohrožených druhů), ale i na antropogenně silně ovlivněných a ruderalních plochách. Za prioritní plochy pro likvidaci byly takové, u kterých je předpokládáno velké riziko dalšího šíření do okolí, tzv. zdrojové lokality (např. vodní toky či silnice, které slouží jako vektory pro semena).

Mechanická likvidace

Spočívá ve vyrývání rostlin i s kořeny do hloubky alespoň 10-15 cm. Vyryté rostliny se ponechají vyschnout na povrchu. Na vlhkých lokalitách budou odvezeny nebo zavěšeny např. na keře, aby nemohly znovu zakořenit.

Mechanická likvidace bude prováděna přednostně. Zejména plochy s menším počtem rostlin a kolem vodních toků. Mechanická likvidace lze provádět u nekvetoucích rostlin v průběhu celé vegetační sezóny. U rostlin, které by v daném roce vykvetly, je potřeba provést likvidaci před tvorbou květů.

Chemická likvidace

Chemická likvidace bude provedena na plochách s výskytem vysokého počtu rostlin anebo souvislým porostem. K likvidaci bude přednostně užit selektivní herbicid, u menších rostlin a v řidších porostech, kde lze aplikovat bodově přímo na listovou růžici, lze užit neselektivní herbicid (kombinace je vhodná z důvodu rezistence rostlin).

Vhodná doba pro aplikaci je v květnu.

3.3. Karty lokalit

Součástí zpracování je pro každou mapovanou lokalitu vypracování samostatné „karty lokality“, která představuje strukturovaný evidenční list shrnující základní identifikační, prostorové a hodnoticí údaje. Karta obsahuje název a číslo lokality, datum zpracování a kontroly, administrativní zařazení (kraj, ORP, obec, katastrální území), GPS souřadnice, přehled dotčených parcel, popis a aktuální stav lokality, informaci o výskytu bolševníku v aktuálním i předchozím roce, trend vývoje populace a klasifikaci stavu lokality ve čtyřstupňové škále (od eradikovaného stavu po kritický stav s aktivním šířením). Dále je evidován způsob a úspěšnost provedené likvidace (např. mechanická likvidace vyrýváním) a formulována doporučení pro další management (např. termíny kontrol a opakované zásahy). Součástí karty jsou mapové přílohy (lokalizace na ZM10, rozsah mapované plochy a zaznamenané rostliny v jednotlivých termínech mapování) a fotodokumentace lokality z kontrolních návštěv.

4. Výsledky

4.1. Mapování

V dubnu a květnu bylo provedeno první mapování na vybraných lokalitách. V červenci až srpnu probíhala kontrola ploch, na kterých proběhla likvidace.

Mapování probíhalo ve 33 katastrálních územích ve 20 obcích. Výskyt bolševníku v roce 2025 byl zaznamenán v 16 katastrech v 11 obcích.

číslo	obec	katastrální území	výskyt bolševníku v roce 2025	číslo lokality
1	Železný Brod	Železný Brod	NE	1
2	Železný Brod	Chlístov u Železného Brodu	NE	1, 2
3	Železný Brod	Jirkov u Železného Brodu	NE	2, 12
4	Jílové u Držkova	Jílové u Držkova	ANO	13
5	Radčice	Radčice	ANO	13
6	Loužnice	Loužnice	ANO	4, 14
7	Pěnčín	Bratříkov	ANO	2, 3, 4, 9
8	Pěnčín	Alšovice	ANO	9, 10
9	Pěnčín	Huť	ANO	4, 5, 6, 7, 8
10	Pěnčín	Jistebsko	ANO	6, 7, 11
11	Skuhrov	Skuhrov u Železného Brodu	NE	11
12	Maršovice	Maršovice u Jablonce nad Nisou	ANO	15
13	Jablonec nad Nisou	Kokonín	ANO	16
14	Rychnov u Jablonce nad Nisou	Rychnov u Jablonce nad Nisou	ANO	17
15	Rychnov u Jablonce nad Nisou	Pelíkovice	NE	27
16	Hodkovice nad Mohelkou	Radoňovice	NE	27
17	Hodkovice nad Mohelkou	Hodkovice nad Mohelkou	NE	27
18	Hodkovice nad Mohelkou	Záskalí	NE	27
19	Jenišovice	Jenišovice u Jablonce nad Nisou	NE	18
20	Pěnčín (u Turnova)	Pěnčín	ANO	19, 20
21	Pěnčín (u Turnova)	Kamení	NE	19
22	Svijanský Újezd	Svijanský Újezd	ANO	20
23	Rovensko pod Troskami	Rovensko pod Troskami	NE	21
24	Liberec	Machnín	NE	26
25	Kryštofovo Údolí	Kryštofovo Údolí	NE	26
26	Chrastava	Andělská Hora u Chrastavy	NE	26
27	Chrastava	Dolní Chrastava	NE	22
28	Chrastava	Chrastava	ANO	23
29	Chrastava	Horní Chrastava	ANO	23
30	Chrastava	Dolní Vítkov	ANO	24
31	Bílý Kostel nad Nisou	Bílý Kostel nad Nisou	ANO	22
32	Brniště	Brniště	NE	25
33	Velenice	Velenice u Zákup	NE	25

4.2. Lokalita

Seznam sledovaných lokalit je uveden v následující tabulce. Celkem je sledováno 27 lokalit. U lokalit je uveden výskyt v posledních 3 letech (pokud nebyla lokalita v předchozích letech sledována, není u daného roku žádná informace o výskytu, i když lze výskyt předpokládat). Podrobnosti ke každé lokalitě jsou uvedeny v kartě lokality.

číslo lokality	název lokality	stav lokality	výskyt v roce 2023	výskyt v roce 2024	výskyt v roce 2025
1	Žernovník, úsek 1	1	ANO	NE	NE
2	Žernovník, úsek 2	1	ANO	NE	NE
3	Žernovník, úsek 3	2	ANO	ANO	ANO
4	Žernovník, úsek 4	2	ANO	ANO	ANO
5	Žernovník, úsek 5	1	-	ANO	NE
6	Pěnčín, Les pod areálem KZS	2	ANO	ANO	ANO
7	Pěnčín, areál KZS s. r. o.	3	ANO	ANO	ANO
8	Pěnčín, areál KZS II a Kozí farma	3	ANO	ANO	ANO
9	Pěnčín, KNOMI	2	ANO	ANO	ANO
10	Pěnčín, U Skaliček	2	ANO	ANO	ANO
11	U Kříže, Alšovice	2	-	ANO	ANO
12	Světův Lom, Jirkov u Železného Brodu	1	ANO	NE	NE
13	Tlukačka	2	ANO	ANO	ANO
14	Loužnice	2	ANO	ANO	ANO
15	Remíz Maršovice	3	-	ANO	ANO
16	Kokonín	4	-	ANO	ANO
17	Mohelka, Rychnov	2	-	ANO	ANO
18	Jenišovice	1	-	ANO	NE
19	Pěnčínský potok, úsek 1	1	-	NE	NE
20	Pěnčínský potok, úsek 2	2	-	ANO	ANO
21	Veselka, Rovensko pod Troskami	1	ANO	NE	NE
22	Lužická Nisa, Paradýz	2	-	ANO	ANO
23	Chrastava, mokřad	3	-	ANO	ANO
24	Dolní Vítkov	4	-	ANO	ANO
25	Velenice u Zákup	1	-	NE	NE
26	Lužická Nisa, Kolonka	1	-	NE	NE
27	Mohelka, Hodkovice	1	-	NE	NE

4.3. Výskyt

Mapování v roce 2025 proběhlo na ploše o rozloze **118 ha**.

	2023	2024	2025
mapovaná plocha (ha)	188,4	115,4	118

Výskyt bolševníku byl v roce 2025 zaznamenán na plochách o celkové rozloze **6 885 m²** (plošný výskyt) a k tomu bylo nalezeno **213 jednotlivých rostlin**.

Plošné zastoupení v jednotlivých kategoriích hustoty uvádí následující tabulka.

hustota	plocha (m²)
0,1-1 ks/m ²	4 732
2-10 ks/m ²	2 144
11-50 ks/m ²	9

Výskyt na území jednotlivých obcí uvádí následující tabulka.

obec	plocha výskytu (m²)	výskyt jednotlivých rostlin (počet ks)
Bílý Kostel nad Nisou	129	1
Chrastava	1 232	7
Jablonec nad Nisou	1 022	3
Jílové u Držkova	0	6
Loužnice	1 073	1
Maršovice	245	0
Pěnčín	3 165	180
Pěnčín (u Turnova)	19	1
Radčice	0	5
Rychnov u Jablonce nad Nisou	0	1
Svijanský Újezd	0	8

Výskyt rostlin na pozemcích dle typu vlastnictví:

typ vlastnictví	plocha výskytu (m²)	výskyt jednotlivých rostlin (počet ks)
fyzické osoby	5 191	164
právníkové osoby	291	9
samospráva	1403	38
státní subjekty	0	2

4.4. Kontrola ploch

Kontrola ploch probíhala během července a srpna. Výskyt bolševníku při kontrole byl zaznamenán na plochách o celkové rozloze **2 128 m²** (plošný výskyt) a k tomu bylo nalezeno **68 jednotlivých rostlin**.

Výsledky kontroly jsou pro jednotlivé lokality uvedeny v následující tabulce.

číslo lokality	název lokality	výskyt při jarním mapování	výskyt při kontrole	úspěšnost likvidace
1	Žernovník, úsek 1	NE		
2	Žernovník, úsek 2	NE		
3	Žernovník, úsek 3	ANO	ANO	úspěšná likvidace, při kontrole nalezeny 2 jednoleté rostliny

4	Žernovník, úsek 4	ANO	ANO	úspěšná likvidace, při kontrole nalezeny 2 jednoleté rostliny
5	Žernovník, úsek 5	NE		
6	Pěňčín, Les pod areálem KZS	ANO	ANO	úspěšná likvidace, při kontrole nalezeno 5 jednoletých rostlin
7	Pěňčín, areál KZS s. r. o.	ANO	ANO	likvidace částečně úspěšná, byly zlikvidovány všechny potenciálně kvetoucí rostliny, bylo zlikvidováno 80 % rostlin, při kontrole nalezeno 37 rostlin (jednoletých až tříletých) a dvě plochy o celkem 15 m ² s hustotou 0,1-1 ks/m ²
8	Pěňčín, areál KZS II a Kozí farma	ANO	ANO	likvidace částečně úspěšná, byly zlikvidovány všechny potenciálně kvetoucí rostliny, bylo zlikvidováno 80 % rostlin, při kontrole nalezeno 14 rostlin (jednoletých až tříletých) a dvě plochy o celkem 12 m ² s hustotou 0,1-1 ks/m ²
9	Pěňčín, KNOMI	ANO	ANO	likvidace částečně úspěšná, byly zlikvidovány všechny potenciálně kvetoucí rostliny, bylo zlikvidováno 80 % rostlin, při kontrole nalezeny 2 dvouleté rostliny a jedna plocha o rozloze 136 m ² s hustotou 0,1-1 ks/m ² jednoletých až dvouletých rostlin
10	Pěňčín, U Skaliček	ANO	ANO	úspěšná likvidace, při kontrole nalezeny 2 jednoleté rostliny
11	U Kříže, Alšovice	ANO	ANO	úspěšná likvidace, při kontrole nalezeny 2 dvouleté rostliny a jedna plocha o 6 m ² s hustotou 0,1-1 ks/m ² jednoletých až dvouletých rostlin
12	Světův Lom, Jirkov u Železného Brodu	NE		
13	Tlukačka	ANO	NE	úspěšná likvidace, při kontrole bez nálezu rostlin
14	Loužnice	ANO	NE	úspěšná likvidace, při kontrole bez nálezu rostlin

15	Remíz Maršovice	ANO	NE	úspěšná likvidace, při kontrole bez nálezu rostlin
16	Kokonín	ANO	ANO	neúčinná metoda likvidace, rostliny pouze posekány, bylo zabráněno vykvetení rostlin
17	Mohelka, Rychnov	ANO	nezjištěno	nepřístupný pozemek, při kontrole nebyla rostlina ve vegetaci vidět, jednalo se o menší nekvetoucí rostlinu, zda byla zlikvidována nešlo ověřit
18	Jenišovice	NE		
19	Pěnčínský potok, úsek 1	ANO	NE	úspěšná likvidace, při kontrole bez nálezu rostlin
20	Pěnčínský potok, úsek 2	NE		
21	Veselka, Rovensko pod Troskami	NE		
22	Lužická Nisa, Paradýz	ANO	ANO	likvidace částečně úspěšná, byly zlikvidovány všechny potenciálně kvetoucí rostliny, bylo zlikvidováno 80 % rostlin, při kontrole jedna plocha o rozloze 62 m ² s hustotou 0,1-1 ks/m ² jednoletých až dvouletých rostlin
23	Chrastava, mokřad	ANO	ANO	úspěšná likvidace, při kontrole nalezeny pouze menší rostliny na ploše 94 m ²
24	Dolní Vítkov	ANO	ANO	likvidace nebyla provedena, došlo k vysemenění rostlin
25	Velenice u Zákup	NE		
26	Lužická Nisa, Kolonka	NE		
27	Mohelka, Hodkovice	NE		

Výskyt na území jednotlivých obcí při kontrole (v závorce uveden jarní výskyt):

obec	plocha výskytu (m ²)	výskyt jednotlivých rostlin (počet ks)
Bílý Kostel nad Nisou	62 (129)	0 (1)
Chrastava	875 (1 232)	2 (7)
Jablonec nad Nisou	1 022 (1 022)	0 (3)
Jílové u Držkova	0 (0)	0 (6)
Loužnice	0 (1 073)	0 (1)
Maršovice	0 (245)	0 (0)
Pěnčín	169 (3 165)	66 (180)
Pěnčín (u Turnova)	0 (19)	0 (1)
Radčice	0 (0)	0 (5)
Rychnov u Jablonce nad Nisou	0 (0)	0? (1)
Svijanský Újezd	0 (0)	0 (8)

5. ZÁVĚR

V roce 2025 bylo provedeno systematické mapování všech ploch, u kterých byl v minulosti zaznamenán výskyt bolševníku velkolepého. Na plochách, kde je prováděna odborná likvidace, byl zaznamenán výrazný pokles výskytu oproti předcházejícímu stavu. V roce 2025 nebyly žádné rostliny zjištěny na 6 lokalitách, kde byl výskyt ještě v roce 2023. Intenzita výskytu klesá na všech lokalitách s aktivním managementem.

Mezi problematické lokality, kde zatím nedochází k poklesu výskytu patří č. 16 Kokonín a č. 24 Dolní Vítkov. V Kokoníně je prováděna jakási likvidace vlastníkem pozemku spočívající v posekání rostlin. To je k dosažení eradikace nedostatečný přístup. Posekané rostliny v následujícím roce nasazují opět květy. Dochází také k přehlédnutí některých rostlin a hrozí tak šíření dále do okolí. Lokalita v Dolním Vítkově nebyla ošetřena ani v roce 2024 ani v roce 2025. Došlo tak k vysemenění velkého množství rostlin a populace na dané lokalitě pomalu narůstá. Vzhledem k blízkosti vodního toku pak může hrozit šíření do širšího okolí dále po proudu.

V dalších letech je nezbytné pokračovat v aktivním managementu lokalit, který se ukazuje jako účinný, i když je nutné provádět dlouhodobě. Na lokalitách č. 16 a 24 je potřeba zahájit aktivní management s odbornou likvidací rostlin.

6. SEZNAM PŘÍLOH

1. Karty lokalit č. 1 až 27 **Kartu lokality je možné zobrazit kliknutím na odkaz ve vyskakovacím okně u jednotlivých ploch - mapované lokality.**
2. Tabulka plochy **Tabulky obsahují údaje o vlastnících, nejsou veřejně dostupné.**
3. Tabulka jednotlivých výskytů **dostupné.**
4. Mapové přílohy **Ke stažení jako samostatná příloha.**